Edgar Allan Poe

Trei duminici într-o săptămînă

— Barbar bătrîn şi nemilos, scorţos, îndărătnic,ruginit,ramolit, rablagit, decrepit! i-am zis în închipuire, într-o după-amiază, unchiului meu Gogoman, arătîndu-i tot în închipuire pumnul.

Numai în închipuire. Treaba e că atunci exista într-adevăr o oarecare discrepanţă - neînsemnată - între ce spuneam şi ce nu îndrăzneam să spun, între ce făceam şi ce plănuisem să fac.

Cînd am deschis uşa salonului, bătrînul marsuin şedea cu picioarele pe şemineu, cu un pahar de Porto într-o labă, făcînd eforturi deznădăjduite să dea de capăt cîntecelului

Remplis ton verre vide!
Vide ton verre plein ![2]

— *Dragă* unchiule, am zis, închizînd încet uşa şi apropiindu-mă de el cu zîmbetul cel mai curtenitor cu putinţă, întotdeauna ai fost drăguţ şi atent, ţi-ai dovedit mărinimia în fel şi chip, încît simt că-i suficient să-ţi reamintesc numai acest mic amănunt ca să fiu încredinţat de consimţămîntul d-tale deplin.

— Hm! răspunse el, băiat de treabă! Dă-i drumul!

— Sînt sigur, dragă unchiule [pungaş bătrîn şi-afurisit!]*, că n-ai intenţia să te opui cu-adevărat, serios, căsătoriei mele cu Kate. E doar o glumă a d-tale, ştiu - ha! ha! ha! - cît poţi fi de *simpatic* uneori.

— Ha! ha! ha! rîse el, fir-ai al dracului!

— Desigur, fără-ndoială! *Ştiam* că-i o glumă. De fapt, unchiule, tot ce dorim acum, Kate şi cu mine, este să ne sfătuieşti în, în legătură cu *data* - ştii, unchiule - pe scurt, cînd ţi-ar fi cel mai convenabil să facem nunta?

— Să facem, canalie!Ce-nseamnă asta?Aşteaptă mai întîi s-o desfacem!

— Ha! ha! ha! He! he! he! Hi 1 hi! hi! Ho! ho! ho! Hu! hu! hu! Oh, asta-i bună! Oh, mortală! Nemaipomenit de spirituală! Dar tot ce dorim *acum,* unchiule, este să ne spui data precisă.

— Precisă, eh ?

— Da, unchiule - numai dacă nu te-ncurcă.

— Bobby, n-ar fi destul dac-aş fixa-o la întîmplare - cîndva într-un an sau doi de pildă ? E neapărată nevoie să-ţi spun precis ?

— Dacă nu te superi, unchiule - precis.

— Păi atunci, Bobby fiule, eşti băiat de treabă, nu-i aşa? Dacă vrei o dată precisă, acuşica îţi fac pe plac.

— Unchiule dragă!

— Tăcere, domnule! [acoperindu-şi vocea]. Acuşica îţi fac pe plac. Vei obţine consimţămîntul meu - şi *comoara*[3]*,* nu trebuie să uităm comoara - ia să văd! cînd să fie ? Azi e duminică, nu-i aşa ? Ei bine, te vei căsători precis - precis, mă auzi ? - *cînd vor fi trei duminici într-o săptămînă*! Mă auzi, domnule ? Ce te holbezi aşa ? Repet: o vei avea pe Kate şi comoara

ei cînd vor fi trei duminici într-o săptămînă, dar nu *pînă* atunci - pierde-vară ce eşti - nu *pînă atunci, chiar de-ar fi să crap din pricina asta*! Mă cunoşti - *sînt un om de cuvînt* - acum, valea! Aici dădu pe gît paharul cu Porto, iar eu am zbughit-o din salon copleşit de disperare.

Unchiul meu Gogoman era, vorba cîntecului, un „gentleman distins şi venerabil"[4], dar spre deosebire de domnul din cîntec avea punctele lui slabe. Era un cutărică scund, burtos, încrezut, repezit, un fitecine semicircular, cu nas stacojiu, craniu pătrat, chimir lat şi-o părere extra-ordinară despre sine. Cu aerul cel mai nevinovat din lume îşi cîştigase, datorită accentuatului său spirit de *contradicţie* printre cei ce nu-l cunoşteau decît superficial, reputaţia de cîrcotaş. Ca multor altor oameni foarte cumsecade îi făcea şi lui plăcere să necăjească pe cîte unul, lucru ce, la prima vedere, putea fi uşor confundat cu reaua-voinţă. La orice rugăminte răspunsul său prompt era un *Nu!* categoric; dar în final, într-un lung, foarte lung final, extrem de puţine cereri erau refuzate. Tuturor atacurilor asupra pungii sale el le opunea cea mai dîrză apărare, încît pînă la urmă suma extorcată era în general direct proporţională cu durata asediului şi cu încăpăţînarea rezistenţei. Cît priveşte actele de filantropie, nimeni nu dădea mai mult şi cu mai puţină simpatie.

Faţă de artele frumoase, îndeosebi faţă de literatură, nutrea un dispreţ profund. Acest dispreţ îi fusese inspirat de Casimir Perier, a cărui întrebare neobrăzată Â *quoi un poete est-il bon* ?[5] avea obiceiul s-o citeze cu o pronunţie foarte caraghioasă drept *nec plus ultra*[6] spiritului logic. Nu-i de mirare că propria mea slăbiciune pentru Muze îl nemulţumea peste măsură. într-o bună zi, cerîndu-i bani pentru o ediţie nouă din Horaţiu, mă asigură că expresia *Poeta nascitur, non fit*[1] însemna în traducere „poet nesuferit, necum potrivit", remarcă ce trezi în mine un puternic resentiment. Repulsia lui faţă de „umanioare" se accentuase mult în ultimul timp din pricina pasiunii sale cu totul întîmplătoare pentru ceea ce el socotea a fi ştiinţele naturii. Cineva îl oprise pe stradă, crezîndu-l ditamai doctorul Dubble L. Dee[8], conferenţiarul de la pseudo-fizică, împrejurare care-l deregla de-a binelea. La data acestei povestiri - căci povestire va fi pînă la urmă - unchiul meu Gogoman era paşnic şi înţelegător pînă nu-l apucau toanele. în rest rîdea de toţi Şi de toate, politica lui îndărătnică fiind uşor de-nţeles. Credea împreună cu Horsley că „în privinţa legilor oamenii n-au altă treabă decît să li se supună"[9].

Îmi petrecusem întreaga viaţă în preajma acestui gentleman vene-rabil, căci, murind părinţii mei, îi fusesem dat în grijă ca o scumpă moştenire[10]. Sînt convins că tîlharul cel bătrîn ţinea la mine ca la propriul său copil - aproape dacă nu la fel de tare ca la Kate - dar, la urma urmelor, ceea ce-mi oferise dînsul nu era decît o viaţă de cîine. Din primul şi pînă în al cincilea an îmi administra bătăi regulate. De la cinci la cincisprezece mă ameninţa în fiecare ceas cu Casa de corecţie. De la cincisprezece la douăzeci nu trecea o zi fără să-mi promită că mă va lăsa pe drumuri, cu un singur şiling în buzunar. Eram un cîine amârît, e-adevărat, dar asta făcea parte din firea mea - era o treabă de fidelitate. în Kate însă aveam un prieten de nădejde, iar eu ştiam bine asta. Era o fată tare bună, şi-mi zicea cu glas nespus de dulce că o voi avea (comoara şi restul) de-ndată ce-l voi fi înduplecat pe unchiul meu Gogoman să-şi dea necesarul consimţămînt. Biata fată! Abia împlinise cincisprezece ani, şi fără acest consimţămînt,

puţina ei zestre bănească era inviolabilă pînă cînd cinci nemărginite veri „aveau să-şi tîrîie trupul la mal"[11]. Ce era atunci de făcut? La cincisprezece sau chiar douăzeci şi unu (căci trecusem deja de-a cincea mea olimpiadă), cinci ani de aşteptare sînt ca şi cinci sute. în zadar îl asaltam pe venerabilul gentleman cu stăruinţele noastre. Iată o *piece de resistance* (cum ar zice *Messieurs* Ude şi Careme)[12] ce se potrivea ca o mănuşă imaginaţiei sale bolnave, însuşi Iov s-ar fi indignat să vadă pe acest bătrîn şorecar chinuind de mama focului doi bieţi şoricei. în sufletul său nu dorea nimic mai tare decît unirea noastră. De la bun început fusese de acord cu asta, şi nu încape îndoială că ar fi dat zece mii de lire sterline din propriul buzunar (comoara lui Kate era a *ei proprie)* ca să poată găsi o scuză prin care să se conformeze dorinţelor noastre fireşti. Pe de altă parte, ne dovediserăm cam imprudenţi atacînd *noi înşine* subiectul. Să nu se opună în atare împrejurări, cred sincer că era peste puterile sale.

Am pomenit deja că avea punctele lui slabe; dar vorbind despre ele nu cumva să se creadă că am în vedere capsomania lui, care în realitate constituia unul dintre punctele lui forte - *assurerement ce n'etait pas sa faible[13].* Cînd zic slăbiciunea sa mă gîndesc la o anume superstiţie *bizară,* băbească, ce-l ţinea strîns în mrejele ei. Ajunsese de pomină în ce priveşte visele,prevestirile *et id genus omne* de aiureli.De asemenea era nemaipomenit de tipicar în chestiunile mărunte ce ţin de onoare, căci în felul său era indiscutabil un om de cuvînt. De fapt ăsta era unul din *hobby*-urile sale. Nu-şi făcea nici un fel de scrupule din a ignora *spiritul* făgăduielilor sale, dar *litera* lor era respectată cu sfinţenie. Ei bine, tocmai această din urmă trăsătură a firii sale ne oferi, într-o splendidă zi, nu mult după discuţia noastră din salon, un avantaj nesperat, graţie ingeniozităţii lui Kate. Epuizînd astfel *in prolegomena,* după moda tuturor barzilor şi retorilor moderni, tot timpul şi aproape întreg spaţiul puse la dispoziţia mea, voi rezuma în cîteva cuvinte întreaga poveste.

S-a întîmplat - aşa a potrivit-o soarta - ca printre cunoştinţele din cadrul marinei ale logodnicei mele să se afle doi gentlemeni care tocmai puseseră piciorul pe ţărmul Angliei, după o călătorie de un an prin ţâri străine. însoţiţi de aceşti doi gentlemeni şi după o înţelegere prealabilă verişoara mea şi cu mine i-am făcut o vizită unchiului Gogoman, într-o seară de duminică, pe zece octombrie[15] - exact la trei săptămîni după memorabilul verdict ce ne-a frînt cu atîta cruzime speranţele. Vreo jumătate de oră conversaţia s-a derulat pe teme curente, dar în cele din urmă am izbutit să-i dăm pe nesimţite următoarea turnură:

Cpt. Pratt. Aşadar am lipsit exact un an de zile. Astăzi se împlineşte exact un an, pe legea mea ! la să văd ! întocmai! Astăzi sîntem în zece octombrie. Domnule Gogoman, îţi aminteşti că anul trecut, la aceeaşi dată, ţi-am făcut o vizită ca să-ţi zic la revedere ? Şi, că veni vorba, nu vi se pare o coincidenţă faptul că prietenul nostru, căpitanul Smitherton, a lipsit şi el exact un an ? Astăzi se împlineşte un an ?

Smitherton. întocmai! Un an de zile, nici mai mult, nici mai puţin, îţi aminteşti, domnule Gogoman, că am venit cu căpitanul Pratt exact la aceeaşi dată anul trecut ca să ne luăm rămas-bun ?

Unchiul. Da, da, da. îmi amintesc foarte bine. într-adevăr, foarte ciudat! Amîndoi aţi lipsit exact un an. O coincidenţă nemaipomenită, într-

adevăr! Ceea ce doctorul Dubble L. Dee ar numi un concurs extraordinar de împrejurări. Doctorul Dub...

Kate [întrerupîndu-l]. Adevărat, papa, nemaipomenită, cu atît mai mult cu cît căpitanul Pratt şi căpitanul Smitherton n-au plecat în aceeaşi cursă, după cum ştii.

Unchiul. Nu ştiu nimic, obrăznicătură! De unde să ştiu ? Cred însă că treaba devine din ce în ce mai interesantă. Doctorul Dubble L. Dee... *Kate.* Cum, papa? Căpitanul Pratt a înconjurat Capul Horn, în vreme ce căpitanul Smitherton a dat ocol Capului Bunei Speranţe!

Unchiul. Bineînţeles! Unul s-a dus către răsărit, iar celălalt către ' apus, şmechere Amîndoi au făcut înconjurul lumii. Apropo, doctorul Dubble L. Dee...

Eu [repede]. Căpitane Pratt, trebuie să veniţi la noi la cină mîine seară - dumneata şi căpitanul Smitherton - ca să ne povestiţi totul despre călătoria voastră. Vom face şi-un joc de whist şi...

Pratt. Whist, dragul meu ? Uiţi că mîine e duminică. Poate în altă seară...

Kate. Oh, nu se poate ca Robert să fi ajuns atît de rău! *Azi* e duminică!

Unchiul. Adevărat! Adevărat!

Pratt. Vă cer iertare la amîndoi, dar nu cred să fi greşit. Sînt absolut convins că mîine este duminică pentru că...

Smitherton [foarte surprins]. Ce tot vorbiţi? Nu cumva *ieri* a fost duminică ? Ia gîndiţi-vă!

Cu toţii. Precum zici! Habar n-ai!

Unchiul. Azi e duminică, vă zic - cum să nu ştiu ?

Pratt. Oh, nu! Mîine-i duminică.

Smitherton. Sînteţi nebuni cu toţii! Fiecare! Sînt sigur că ieri a fost duminică cum sînt sigur că-n clipa asta şed pe-acest scaun!

Kate [sărind în sus cu nerăbdare]. înţeleg - înţeleg totul. Papa, treaba asta te priveşte în mod direct pe d-ta, ştii tu de ce. Daţi-mi voie Şi-am să vă explic totul într-o clipă. E foarte simplu. Căpitanul Smitherton afirmă că ieri a fost duminică. întocmai! Are dreptate. Căpitanul Pratt susţine câ mîine va fi duminică. întocmai! Şi el are dreptate. Adevărul este că toţi avem dreptate, şi iată cum *sînt trei duminici într-o săptămînă! Smitherton [după o pauză].* Pe onoarea mea, Pratt, Kate ne-a bătut pe toţi! Ce idioţi am fost amîndoi! Domnule Gogoman, lucrurile stau cam aşa: pămîntul, după cum ştiţi, are o circumferinţă de douăzeci şi patru de mii de mile. Bulgărele ăsta de pâmînt se învîrte în jurul axei sale - se roteşte - înconjoară aceste douăzeci şi patru de mii mile de la apus către răsărit în exact douăzeci şi patru de ceasuri. înţelegi, domnule Gogoman ?

Unchiul. Adevărat! Adevărat! Doctorul Dub... *Smitherton [acoperindu-i vocea].* Ei bine, sire, asta la o viteză de o mie de mile pe oră. Dar să presupunem că din punctul acesta navighez o mie de mile către răsărit. Fireşte, mă voi aştepta ca soarele să răsară cu exact o oră mai devreme ca aici, la Londra. Voi vedea răsăritul soarelui cu o oră înaintea voastră. înaintînd încă o mie de mile în aceeaşi direcţie mă voi aştepta ca soarele să răsară cu două ceasuri mai devreme, iar după altă mie, cu trei ceasuri şi mereu aşa, pînă cînd voi fi făcut înconjurul întregului glob, ajungînd în acest punct în care, după parcurgerea a douăzeci şi patru de mii de mile spre răsărit, mă aştept ca soarele să răsară deasupra Londrei cu mai puţin

decît douăzeci şi patru de ceasuri mai devreme, adică mă aflu cu o zi în. *avans* faţă de timpul vostru. înţelegi, eh?

Unchiul. Dar... Dubble L. Dee...

Smitherton [cu glas tunător]. Căpitanul Pratt, dimpotrivă, după ce a navigat către apus o mie de mile faţă de acest punct, era cu douăzeci şi patru de ceasuri, adică o zi, în *urma* timpului înregistrat la Londra. Aşa se face că pentru mine ieri a fost duminică, pentru dumneata azi e duminică, aşa se face, aşadar, că pentru Pratt mîine va fi duminică. Ba mai mult, domnule Gogoman, este absolut limpede că *fiecare* are dreptate, căci nu există nici un temei filozofic ca adevărul vreunuia dintre noi să aibă prioritate.

Unchiul. Nemaipomenit! Ce orb am fost! Kate, Bobby, asta pe mine mă priveşte, precum zici. Dar sînt un om de cuvînt, *notează asta!* O vei avea, băiatule (comoara şi restul), cînd vei pofti. S-a făcut, pe Jupiter! Trei duminici toate într-un şir! Mă duc să aflu părerea lui Dubble L. Dee despre *asta.*